

EFESIOS

Efeso huaknopø'eritaj Pabloa o'manigmadoya'uyate.

**Efeso huaknopø'eritaj Pabloa
o'manigmadoya'uyate.**

1 ¹Do Pablo ijjeý. Jesucristoen kamanbatia'pakike'po Diosa o'pakpo me'ta'mona'uyne. Opuðomey Jesucristotaj huaknopø'eri mo'ene. Diosen mo'ene. Opuðomey Efeso huakka' jak huaø'eritaj on'nigmadoya'ne. ²Oro'omeyen Apag Dios, Jesucristo Huairiere opudomeytaj daka' mogkika'po mo'nopo'noeyike'.

**Cristotaj moknopøjika'nok Diosa
nogda nogda daka' mogkika'ne.**

³Dios Jesucristo Huairien Apag 'urua'nanada o'jika'. Oro'omeya mo'da'ika'. Cristotaj oknopøenok Diosa kurudya' oro'omeyen huanopo'taj daka' mogkika'ne. Mo'nopo'yarea'ika'ne, mo'nopo'noeya'ika'ne kenpa'ti mo'noeahuahuika'apone. ⁴A'nennada huadari kuruderetaj Diosa kahued o'epoed aratbut Jesucristotaj o'noknopøeapo Diosa o'nopepo oro'omeytaj mo'baktie'ea'uyate. Oro' kenpa'da Diosen a'eaya'po kentayo'da men'nigpejike'po kenpa'ti oro'omey huadaknopø'da a'eaya'po Diosa oro'omeytaj mo'baktie'ea'uyate. ⁵Oro'omeytaj diga'da di'nada

mo'epo, do'huedsi'po o'neapo konig do'huedsi'po oro'omeytaj ijbae'apoy Diosa o'nope'uyate. Kenda Diosa a'kaya'po huaø'ensi'poda Jesucristoa kamanigbueye'po o'ta'mona'uyate. Diosa o'pakpo o'ka'uyate. ⁶Oro' Diosen huadi'da Huasi'potaj huaknopø'eritaj Diosa di'nanada mo'epo boe'uynok "Dios 'urunanada o'jika'," o'huaa'ika'ne. ⁷Diosa di'nada mo'epo oro'taj a'manopo'yareaya'po oro'omeyen dakhuea' e'ka' a'bakkahueaya'po huaø'ensi'poda mo'nigbueya'uyate. Ke'nen mimi mo'nigmimihua'uyate. Ken konig Diosa di'nada mo'epo dakhuea' e'ka' mo'nopo'yarea'uyne. Oro'omeyen dakhuea' e'ka' bokkahuea'uyne. ⁸Diosa di'nanada mo'epo huakka' mo'matinepahui'po oro'omeytaj mo'manopøea'uyne. Nogiti nogiti mo'manopøea'ika'ne. ⁹Oro'omeytaj dakhuea' e'ka' a'manopo'yareaya'po a'bakkahueaya'po do'hued Huasi'po ijta'mona'apoy Diosa kenda soatayo' o'nope'uyate. Kenda Diosa e'ka'ta' o'pakpo o'nope'uyate. Kenda mo'nopeea'uyne. ¹⁰Kenda Diosa e'ka'ta' o'pakpo o'nope'uyate. Nogok kenme'noe Diosa o'pakpo aya'tada o'bakupopaka'apo. Aya'tada kurudyo huaø'eritaj aya'tada huadariyo

huae'eritaj o'bakupopaka'apo. Cristoere ka'nike'po o'bakupopaka'apo. Aya'enda huairi Cristo o'eapo. Cristotaj aya'ada on'nigpeika'apo.

¹¹Diosa o'pakpo a'nennada oro'omey huaknopoe'eritaj mo'baktie'ea'uyate. Katepi' Diosen Huasi'poa o'bae'aponig oro'omeya Cristotaj huaknopoe'eriakon o'baeapone. Aya'da huadakda o'e Diosa o'nopopepo kenda o'pakpo o'kika'. ¹²Konigepo oro' judío aratbut huakkuruda Cristotaj oknopode'uy 'urua'da o'noepo 'urua'da o'kika'nok aratbut oro'taj bo'tiahuaypo Dios 'uruda o'e, on'huaa'ika'apo.

¹³Jesucristoen buttida hua'a nopo'yarea'dik hua'a opudomeykon mo'peedepto moknopoe'uyne. Kenpa'ti Diosensi'po o'ey Diosen Nokirega daka' mo'nopoea'uyne. "Do'hued Nokireg on'yokapone." A'nennada Diosa oa'uyate. ¹⁴Diosen Nokirega oro'omeytaj mo'nopo'toepo Diosere durugnanada o'eapone 'urunanada Diosa mogkika'apone Diosen Nokirega mo'nopoea'ika'ne. Kenoka' aya'da Diosen aratbut e'manopo'koreade'te Diosa kenda mo'nigkika'apone. Kenda Diosen Nokirega oro'omeytaj daka' mo'nopoea'ika'ne. "Dios 'urua'da o'e. Dios huairitone' o'e." Aya'ada on'huaa'ika'apo.

"Huaknopoe'eritaj daka' e'ka' yamanopoea', Dios." Pabloa o'mationa'pakuyate.

¹⁵Jesús Huairitaj moknopoi'ka'uy kenpa'ti Diosen aratbuttaj aya'tada di' mo'ika'nok on'tipeika'po ¹⁶Diostaj okkahuehue'da dakiti kirigayo' ijika'po opudomeytaj ijmanigtiona'pakikay. ¹⁷Dios Jesucristo Huairien Apagtaj ijmanigtiona'pakikay. Ken 'urua'nanada Apag Diostaj ijmanigtiona'pakikay. Jesucristotaj 'urua'da kanoknopoi'ke' kenpa'ti Cristoen e'manmadika'

kanoknopoi'ke' Diosa kamanopoe'po kenpa' ijtiona'pakikay. Diosen Huasi'po Jesucristotaj nogiti nogiti kanoknopoenke' kenpa'ti Diostaj nogiti nogiti kanoknopoenkike'. Opudtehuapa' ijtiona'pakikay.

¹⁸Kurudya' kenda Diosa on'nigka'apone, Diosa mona'uyne. Opudomey daka' kanoknopoi'ke', ijtiona'paki. Opudomey Diosen mo'enok Diosa dakhuea' e'ka' mo'nopo'yarea'po kenpa'ti Jesús 'urua'da o'edenig 'urua'da bo'kika'apone kenpa'ti kenere kurudyo durugda mo'noeanhuahuika'apone. Kenda kanoknopoi'ke' on'nigtiona'pakika'ne.

¹⁹Diosnayo teynanada o'ika'. Kentaj oknopoi'ka'nok oro'omeytaj teynanada bo'teypakika'ne. Oro'omey teyda o'edepto Diostaj nigpeika'dik o'eapone huadakda kika'dik o'eapone. Kenpa' kanoknopoi'ke'po ijtiona'pakikay. Ken teynanada Diosa o'ka'uyatenig aratbuttaj o'batiahuay'ea'uy. ²⁰Diosa teynanada o'epo kubarakya' Cristotaj o'noyhuada'po kurudyo o'tobehui'uyate. Ke'nen huada'kopen o'huada'uyate. Kente Cristotaj aya'ada nigpeika'dik o'neapo. ²¹Kurudyo Cristo huakkuruda huae'eri huairi kenpa'ti huadariyo huakkurueri huairi o'e. Aya'ada gobiernu huairi Cristotaj nigpeika'dik o'nika'apo. Oy nigpeika'dik o'ne. Nogokkon nigpeika'dik o'neapo. ²²Aya'da Diosa o'ka'uyatenig aya'ada Cristotaj nigpeika'dik o'ne. Aya'ada kuruderia aya'ada huadarieria Cristotaj nigpeika'dik o'ne. Apag Diosa oa'uyate. Konig huaso'a huanopo'taj o'nigpeika', Cristo aya' huaknopoe'erien huanopo' o'enok aya'ada Cristotaj nigpeika'dik o'ne. Diosa oa'uyate. ²³Aya' huaknopoe'eria konig Cristoenso' o'ne. Cristo oro'omeytaj mo'manopo'toika'nok oro'omey huaknopoe'eri aya'ada Cristoen nogtida

huaso' o'ene. Cristo aya'bayoda o'ika'po aya'tada daka' o'matojika'.

**Dios di' mo'epo oro'omeytaj
mo'nopo'korea'ne.**

2 ¹Dios Cristoere mo'nopo'korea'po mo'nopo'noea'uyné. A'nenda Diostaj nigpeikahue' mo'ika'uyné. Dakhuea' bo'kika'uyné. Diostaj e'bueyonig mo'ika'uyné. ²Kenpa'da dakhuea' bo'kika'po Diostaj nigpeehue'da mo'ika'uyné. Konig noga ogkika'nig opudomey konigti bo'kika'uyné. Konig noga on'nopoika'nig konigti mo'nopoika'uyné. Toto' huairitaj mo'nigpeika'uyné. Toto' kurudyo huae'eri o'epo nama'da aya'tada o'mana'ika'po Diostaj nigpeehue' huaika'eritaj o'mana'ika'. ³Oro'omey judío huae'eri judío ehue' huae'eriere a'nenda Diostaj nigpeehue' o'ika'uyné. Ken oro'en huaso'a katepi' o'eretpakpo o'kika'uyné. Katepi' oro'en huanopo' o'pakpo, katepi' oro'ada o'pakpo, dakhueapi' o'pakpo kenda o'kika'uyné. Konigti nogomeytaj Diosa castiga ogka'dik o'maeapo kenpa'ti Diosa oro'omeytaj castiga ogka'dik mo'eyatnig'a. ^{4,5}Diosnayo huakka'da mo'tinepahui'po oro'omey Diostaj nigpeehue' e'ika'te ken konig Diostaj noehue' o'epo Diostehuaapa' konig e'bueyonig o'mauyné kenoka' Diosa mo'tinepahui'po huakka'da di' moe'uyné. Diosa di' mo'epo Cristo e'bueyde'te kubarakya' mo'nignoyhuada'uyate. Oro'omeytakon mo'noea'uyné. Diosa di' mo'epo kenpa'ti o'pakpo opudomeyén dakhuea' e'ka' bokkahuea'uyné kenpa'ti mo'noea'uyné kenpa'ti mo'nopo'korea'uyné. ⁶Kenpa'ti Cristotaj moknopoenok Diosa mo'noea'ne. Huaboa'da Diostaj o'nigpeika'po Cristoere Diostaj o'noika'ne. Cristoere

kurudyo o'noika'ne. Cristoere 'uruda o'ika'ne kenpa'ti durugda o'ika'ne. ⁷Jesucristotaj mo'nigta'mona'uyné Diosa oro'omeytaj huakka'da di' mo'maepo oro'omeytaj mo'noea'uyné. Huakka' mo'tinepahui'po mo'noea'uyné. Ken nogok aya'tada a'manopoikaya'po Diosa kenda mo'nigka'uyné. ⁸Oro'omey dakhuea' huaka'eritaj Diosa mo'tinepahui'po di' mo'epo mo'nopo'korea'uyné. Oro'omey Cristotaj o'nopo'korea'po oknopoenok Diosa dakhuea' e'ka' mo'nopo'yarea'uyné. Huata'da dakhuea' e'ka' mo'yareahue'dikda o'ika'ne. Diosa katetehue' dakhuea' e'ka' mo'nopo'yarea'uyné. ⁹Oro' huadaka'da o'nigkika'nok oro'omeytaj Diosa nopo'yareahue'dik mo'ika'apone. "Urua'da ijkika'nok Diosa me'nopo'yarea'ne." Oro'omeya ahue'dik o'ene. ¹⁰Oro'omey huaknopo'eritaj Diosa 'uruada mo'nopo'ka'uyné. Huadakkanada kan'nopoike'po huadakda hua'a kan'batia'pakike'po, huadakda kan'kike'po, Diostaj kan'nigpeike'po, nogomeytaj di' kan'maike'po Diosa a'ennada o'pakpo 'uruada mo'nopo'ka'uyné. Cristo Jesústaj oknopoenok Diosa 'uruada mo'nopo'e'ika'ne.

**Cristotaj moknopoenok
Cristoa mo'manopo'noeya'ne.
Diostaj mo'manoeya'uyné.**

¹¹Opudomey judío aratbut ehue' mo'ika'uy. Judío aratbut huabokerekensi'dak o'noktegika'. Judío aratbuttaj huaktegeri on'bahuaa'ika'. Opudomey okteghue' huae'eri bo'huaa'ika'ne. Kenda okkahuehue' yanika'. ¹²A'nenda Cristotaj oknopoehue' mo'ika'uyné. Cristoere ehue' mo'ika'uyné. Diosen aratbut ehue' mo'ika'uyné. Israel aratbut ehue'da mo'ika'uyné. Israel aratbutyo'da

Diosen aratbut o'nika'uy. Israel aratbuttaj 'urua'da ijmanigkika'apoy Diosa o'mana'uyate. Opudomey kenda nopoehue' mo'ika'uyne. Diosa nopo'korea'dik kenpa'ti Diosere nounhuahuika'dik o'ey oknopoehue' mo'ika'uyne. In huadariyo mo'noika'nig'a Diostaj oknopoehue' mo'ika'uyne. ¹³A'nen Diostaj konig bidteda e'uonig mo'ika'uyne. Oynayo Jesucristotaj moknopoedepo Diosen aratbut mo'ika'ne. Cristo mo'nigbuey'uy nok judío aratbutere Diosen aratbut mo'edene. ¹⁴Oro' judío aratbuttaj kenpa'ti judío ehue' aratbuttaj mo'manoeynoey'uyne Cristoa. A'nen huayahuaaya o'bahuadiayika'uy. Konig taka' o'ika'uy. Jesucristoa mo'manoeya'depo nogaratbuttida bo'ka'uyate. ¹⁵Jesús cruzte o'manigbueypo Moisésenba' e'nigpeika' o'dakea'uyate. O'manigbueypo nogtida huaboa' aratbuta' o'ka'uyate. Judío aratbut nog aratbut e'eadada nogtida huabo aratbuta' o'ka'uyate. Ken konig o'ka'po judío nog aratbuttakon o'manoeya'uyate. ¹⁶Ken Cristo cruzte mo'nigbuey'uy nok judío aratbut judío aratbut ehue' e'huaje'taj huayahuaaya e'bahuadiayika'tada Jesúsda kenpa'da o'mabatika'uyate, kenpa'ti o'manoeya'uyate. Diostehuapakon o'manoeya'uyate. Kenpa'ti botta' aratbut ee'tada konig nogtida aratbut o'ka'uyate. ¹⁷Cristo o'tiakdepo, Diostaj yanoknopoepo yan'no'noey', Cristoa o'mana'ika'uyate. Judío aratbut ehue' huaje'eritaj o'mana'ika'uyate. Kenpa'ti judío aratbuttaj konigti o'mana'ika'uyate. ¹⁸Cristoa mo'nigbuey'uyatenok Apag Diostaj huahua'dik o'ika'ne. Oro' aya'ada judío kenpa'ti judío ehue' huaje'eri Apag Diostaj huahua'dik o'ika'ne. Diosen Nokirega bo'tihuapokika'nok

Diostaj huahua'dik o'ika'ne. ¹⁹Konigepo opudomey judío ehue' huaje'eri konig nog aratbutenbayo huaje'eri ehue' mo'ika'ne. Diosen aratbutere opudomeykon Diosenbayo huaje'eri mo'epo Diosen aratbut mo'ika'ne. ²⁰Opudomey Jesucristotaj huaknopoehue'eri konig huaboro' jakonig mo'ika'ne. Jesús en huamanbatia'pakeri kenpa'ti Diosen huamanbatia'pakeri opudomeytaj monmadikika'po konig jak huaka'erionig one'uy. Kenpa'ti Jesucristotaj moknopoepo Jesucristo konig huidtone'tonig aya' huaboro' jaktone'onig daka' o'huadika'. ²¹Cristotaj moknopoepo konig jak hueypa nogtaj nogtaj daka' on'tinukuika'nig konig onteteyo' moknopoepo konig jak Diosa o'dakea'depo konig Diosen jak mo'epo konig onpapayo' Diosenyo'da nogiti nogiti o'kika'ne. ²²Ken opudomeykon Jesucristotaj moknopoika'po nog huaknopoehue'eri moknopoika'ne Diosen Nokirega mo'nopo'toika'nok konig Diosen jak mo'ika'ne.

**Nog aratbuttada Jesucristoen
huadak hua'a kamanbatia'pakike'po
Pablota' Diosa**

o'ta'mona'uyate.

3 ¹Konigepo do Pabla opudomeytehuapa' on'nigtiona'pakika'ne. Jesucristotaj ijnigpeika'po kenpa'ti opudomey judío ehue' huaje'eritaj Jesucristoen huadak hua'a o'nonbatia'pakika'nok konigepo huabakuda' jakyo ijjeunhuahuikay. ²Opudtehuapa' Jesucristoen huadak hua'a kamanmadikike'po Diosa mo'tinepahui'po o'ta'mona'uy. Kenda mo'nopoene ijnopoey. ³Jesucristotaj eknokot soatayo' Diosayo'da o'nopoika'uyate. Kenda Diosa do'takon me'nopoey'uyne. Kenda suhuigda

o'noika'po opudomeytaj kenpa'da kamanopo'toike'. Konig Diosen e'noe' kan'nopo'toike'. Kendakon on'tiona'pakne.

²⁰Oyda “Urua'da o'e Dios. Dakiti Dios,” a'dik o'ika'ne. Diosnayo teynanada o'enok katepi' o'tiona'pakika'ne nogda nogda huakka'nanada oro'tehuapa' ogkika'dik mo'ika'ne. Ken konig oro'nayo nopoehue'dikda o'ene. Dios teynanada o'epo huakka'nanada tihuapokika'dik mo'ene. ²¹“Dios 'uru'a'da o'e.” “Dakiti Dios.” Jesucristo Jesucristoen huaknopoe'eri kada'onhuahuike' oy kenpa'ti nogok kada'onhuahuike'.

Aya' Cristoen huaknopoe'eritaj Diosen Nokirega o'manopo'toenok onpapayo' on'pakpo Diostaj e'nigpeika'ta' on'pakika'.

4 ¹Konigepo Jesucristotaj ijnigpeika'po Jesucristoen huadak hua'a ijmanbatia'pakikame' nok huabakuda' jakyo do ijikay. Do Pabla opudomeytaj daka' o'nona'ne. Opudomey daka' kan'nopo'kore'po 'uru'a'da kan'nigpeike'po Diosa opudomeytaj mo'baktie'ea'uayne. Konigepo Diosen 'uru'a'da yag'kika', kenpa'ti Diostaj yan'nigpeika'. ²“Huadakda ijikay.” “Kenpa'da huadak ijikay.” “Huairi ijje,” nopoehue' mo'nika'. “Nogomeynayo huadakda o'ne,” mon'nopoika'. Pai'da aratbuttaj daka' mon'matoika'. Nogtaj nogtaj di' mon'maika'. Nog aratbuttaj huadiayhue' mo'nika'. Nogomey dakhuea' egkapi' konigti pakhue' mo'nika'po di' mon'maika'. Dig mahuanopoe'hue' mo'nika'. ³Opudomey huaknopoe'eri Diosen Nokirega huatihuapokeriere onpapayo' batikhue'ada Diostaj di'nanada mo'ika'po yan'nigpeika'. Kenpa'ti huayahuaya yan'manoeya'ika'. ⁴Oro'mey Jesucristotaj konigti

oknopoe'po konig nogso'tida o'ene. Konig Jesucristo nogso'tida o'enig oro' huaknopoe'eri konigti nogso'tida o'ene. Diosen Nokiregkon nogtida o'e. “Kurudyo Diosere mo'noehuahuika'apone.” Diosa mona'uayne. Kenda onpapayo' oknopoika'ne. ⁵Nogtida Dios Huairi o'e. Oro'omeya konigdayo' Diostaj oknopoika'ne. Nogtiedda Cristoen huadikte huaknopoe'eritaj bautiza o'magkika'ne. ⁶Oro'mey huaknopoe'eri nogtida Apag Dios mo'taene. Kentayo'da aya'ada o'nigpeika'ne. Apag Diosa aya' oro'omeytaj bo'tihuapokpo o'kika'. Kenpa'ti oro'omeyere o'ika'.

⁷Cristonayo aya'da o'nopoe aya'da ka'dik o'epo nogta nogta oro'omeytaj huaknopoe'eritaj nogda nogda kika'dik mo'nopo'ea'ne. ⁸Konigepo kenpa' Diosba'a Cristotaj o'tia'pakuyate:

O'noyhuaddepo ke'nen taka'taj kenpa'da huayakhue' o'magka'depo kurudyo o'tobehuikuyate. Aratbuttaj katetehue' konig nogda nogda kika'dik nogta nogta o'manopo'ea'uyate. Kenda Apagba'a oa'uyate.

⁹“Kurudyo o'behuikuyate.” Apagba'te Diosa oa'uy. In kenpa' oa'nigda: Huakkuruda Cristo kurudya' o'huarakuyate. ¹⁰Ke'na o'huarakuyate onte'ti o'behuikuyate. Kurudyo kutayonanada o'behuikuyate. Aya'bayoda a'ikaya'po o'behuikuyate. ¹¹Konig nogda nogda e'ka' huanopoete o'manopo'ea'uyate. Doce huamata'moneritaj doeretakon konig Cristo o'e kenpa'ti kenda Jesusa o'ka'uyate, huamanbatia'pakika'te mo'manopo'ea'uyane Cristoa. Diosen hua'a 'uru'a'da mana'dik ka'nike'po Cristoa nogomeytaj o'manopo'ea'uy. Nogomeykon nogbayo nogbayo

hua'dik o'nepo, "Cristotaj yan'noknopopepo yan'no'po'korea'." 'Urua'da mana'dik ka'nike'po Cristoa nogomeytakon o'manopoea'uy. Cristotaj manmadika'dik ka'nike'po nogomeytakon o'manopoea'uy Cristoa. Huaknopoe'eri egkupopakika'te huamatoe'eritaj Cristoa o'manopoea'uy. ¹²Cristoa ken konig o'manopoea'uy nok aya' huaknopoe'eri Diostaj nigpeika'dik o'nika'po kenpa'ti nogiti nogiti teyda yan'noknopoika'apet. ¹³Kenda on'manmadika'onhuahua'nok kenpa'ti Jesucristoen on'mabatia'pakonhuahua'nok kenpa'ti huaknopoe'eritaj on'mantihuapokonhuahua'nok aya'da oro'omey huaknopoe'eria konigti Cristotaj kaknopoi'ke'po. Oro'omey huaknopoe'eri konigti oknopopepo konig nogiti nogiti oknopoi'ka'apone, nogiti nogiti o'nigpeika'apone. Kenda Diosa o'paknok o'kika'apone. Ken nogiti nogiti konig Cristo o'ika'nig oro'omeykon konigti o'ika'apone. Kenpa'ti nogiti nogiti konig Cristo o'kika'uyatenig oro'omeyakon konigti o'kika'apone. ¹⁴Konig isi'po e'ikapa' ehue' mo'nika'. Isi'po nogda nogda e'manmadika'taj on'mapeika'. Kenpa'ti nama'da e'manmadika'tada on'manigpeunkika'. Ken konig isi'po ee'pa' ehue' mo'nika'. Oro'nayo nogded e'manmadika' oknopoe'ehue' o'ika'ne. Sue'ada huamanmadika'eria nama'da on'manmadika'apo. Kenomeytaj peehue'dik o'ene. ¹⁵Di' mon'maepo Diosen buttida hua'a mon'batia'pakika'. Cristotaj nogiti nogiti mo'noknopoika'. Konig Cristoa o'kika'uyatenig konigti nogiti nogiti mogkika'. Oro'omey huaknopoe'eri konig Cristoen huaso' o'ene. Cristo konig oro'omeyen huanopo' o'e. ¹⁶Cristo oro'omeyen huanopo' o'enek aya'ada onpapayo' Cristotaj

o'nigpeika'ne. Huayahuaya Cristotaj aknopoi'kaya'po o'batihuapokika'ne. Konig Cristoenso' Cristotaj nogiti nogiti oknopopepo konig e'kerekonig o'ika'ne. Onpapayo' Cristoen daka' o'kika'ne. Kenpa'ti nogiti nogiti, huayahuaya di' o'maika'apone.

**Cristotaj oknopopepo konig
huabonopo'da Diosen
'uruada mogkika'.**

¹⁷Kenda Cristo Huairia mena'uynig opudomeytaj o'nona'ne. Konig oknopoe'ehue' huae'eri ogkika' konigti opudomey bo'kika'uy. Oynayo konig oknopoe'ehue' huae'eri ogkika'nig konigti kakahue' yanika'. Kenomeynayo nama'da on'no'poika'po nama'da ogkika'po ¹⁸oknopoe'ehue' huae'eri Cristotaj eknopoe'ta' pakhue' o'nika'. Konig ekpobig o'nepo Diostaj oknoponkahue'da o'nika'. Huadak e'ka' noponkahue' o'nepo konig sikkiregyonig o'nepo Diostaj oknopoe'ehue'dik o'nika'. Konig Dios o'kika'nig kenomey kakahue'dik o'nika'. Konigepo Diostaj oknopoe'ehue' huae'eritaj 'uruada manoeanhuahuikahue'dik o'maika'apo. ¹⁹Dakhuea' e'kika'ada oynayo dakhuea' kahue' ijje' nama'da on'no'poepo birahue'da o'nika'. "Katepi' ijpakpo ijka'apoy." On'no'poika'po. Nogtaj nogtaj ettone'pi' huabokerekapi' e'bakdejta' on'eretpakika'. Nogda nogda dakhuea' e'kika'ta' en'eretpakika'tada. ²⁰Ken konig huakika' Cristoanayo onmadikahue' moe'uyne. ^{21,22}Jesucristoen huadak hua'a e'peenayo kenpa'ti Jesustaj buttida e'manmadika'taj e'nigpee'nayo konig a'nen huanopoya'da dakhuea'nanada mo'no'poika'po dakhuea'da e'kika'ta' bo'eretpakika'po konig dakhuea' bokika'nig kenpa'da yan'batikti'. ²³Nogpa'da konig huabonopo'da

huaboa'da yan'nopoika'po
yan'eretpakpo huadakyo'nanada
yag'kikati'. ²⁴Konig Dios o'paknig
huabonopo'da 'uruda yan'nopo'toika'.
Konig Diosennopo' yan'nopo'toika'.
Diosa e'tihuapokte daka' yan'nigpeika'.
Diosenyo'da daka' yag'kika'. Konig
Diosa huadakda o'kika'nig konigti
yag'kikati'.

²⁵Konigepo da ahue' yanika'.
Oro'omey Cristotaj oknopopepo konig
nogsotida o'enok huayahuaya buttida
moda'ika'.

²⁶E'huadiaynayo dakhuea' kahue'
yane'. Dakhuea' onahue' yane'. Ida
e'diay yan'batik. Kenme'noeteda
yan'batik. ²⁷Opuda kan'diaye' kenpa'ti
dakhuea' kagke' toto' huairia o'pakika'.
Kentaj nigpeehue' yanika'. Ida e'diay
yan'batikika'. Dakhuea' kahue' yanika'.

²⁸Opudomey sue'ada huabereeri
mo'ika'uy. Kenpa'da yan'batik onte'ti
brehue' yanika'. Brehue'ada
huadakda yan'baa'ika'. Daka'
yan'baa'po katepi' pai'da aratbuttaj
bayokika'dik mo'eapone.

²⁹Hua'a dakhue'dik ahue' yanika'.
Hua'a huadadik e'huae' yan'mana'ika'.
Ken hua'a huadadik aratbuttaj nogiti
nogiti yan'maknopoea'ika' kenda
yan'mana'ikati'. Ken hua'a huadadik
aratbuttaj yan'madurugpaka' kenda
yan'mana'ika'. ³⁰Dakhue'dik hua'a
e'mana'nayo Diosen Nokiregtaj
suhue' o'ea'nok dakhue'dik
hua'a ahue' yanika'. Diosen o'ey
Diosen Nokirega oro'omeytaj
mo'nopoea'ika'ne. Ken huame'noe
nogok Cristo e'tiakde'te kurudyo
Diosere ka'nike'po a'tohuaya'po
kenoka' Diosen o'ey Diosen Nokirega
mo'nopoeanhuahua'apone.

³¹Dig nopoehue' yanika'. Sigpi'
bahuadiayhue' yanika'. Yan'diaypo
'utta'da maboyhue' yanika'.
Matidi'kehue' yanika'. Kenpa'ti

nogomeytaj dakhuea' kahue' yanika'.

³²Nogpa'dakon 'uru'a'da yag'kika'.
Huayahuaya di'da yan'maika'po
huadakda yag'kika'. Huadakda
yan'batia'pakika'. Huayahuaya
yan'matinepahui'po. Huayahuaya
yan'bakkahuea'ika' Cristotaj
moknopoenok Diosa opudomeytaj
bokkahuea'uyne konigti noga nama'da
egka'nayo ya'nokkahuea'ika'.

**Diosensi'po mo'epo sigpi' dakhuea'
kahue' ya'nepo huadakyo' yanikati'.**

5 ¹Opudomey Diosensi'po mo'enok
Diosa huakka' di' mo'ika'ne.
Konig Dios o'ika'nig konigti opud a'eya'
yan'nopoika'po konig Diosa o'kika'nig
konigti yag'kikati'. ²Huayahuaya di'
yan'maika'. Konig Cristoa di' mo'ika'ne
konigti huayahuaya di' yan'maika'.
Cristoa di' mo'maepo oro'taj o'paknok
huabokereka on'tohua'po oro'omeyen
dakhuea' e'ka' o'toenok Cristotaj
mo'nigarakuyate. Konig 'uru ovejataj
on'arakika'po Diostaj on'yokika'po, ken
konig ogka'po konig 'uru'huieda Diosa
durugda o'huir'ikuy. Ken konig Cristoa
di' mo'maepo mo'nigbuey'uyatenok
huayahuaya di' yan'mae'ika'.

³Diostaj moknopopepo Diosensi'po
mo'edepo nogen huatoe'taj bakdejhue'
yanika'. Kenpa'ti toepakhuedada nogtaj
nogtaj bakdejhue' yanika'. Nogda
katepi' dakhue'da ee'nayo kahue'
yanika'. Katetapi' nogenpi' eretpakhue'
yanika'. Opudomeytaj dakhuea'
o'ka' huaahue'dik ka'nike'. ⁴Konig
dakhue'dik manahue' yanika'. Konig
nama'da huasegeapa' batia'pakhue'
yanika'. Kan'erike'po dakhue'dik
manbatia'pakhue' yanika'. Ken
konig e'ika'nayo dakhue'da o'e. Dios
huadakda o'e yan'huaa'ika'. Kentaj
dakiti ya'nona'ika'. ⁵Aratbut nogen
huatoe'taj en'batohuedika'nayo, nogtaj
nogtaj dakhuea'da e'kika'nayo aratbut

nogenta' e'eretpakika'nayo Cristoere kenpa'ti Diosere noeonhuahuikahue' o'neapo. Kenomey konig Diosensi'po ehue' o'neapo. Kenda opudomey daka' mo'nopoene. Nogenta' e'eretpak konigti e'ketka' diostaj e'eretpakonig o'e. ⁶“Katepi' bo'pakpo ka'dik mo'ene dakhuea' e'ka' ehue' o'e.” Sue'ada nama'da mona'apetpi'. Ken nama'da e'mana' o'e. Peehue' yanikati'. Aratbut ken konig dakhuea' ogkika'po Diostaj nigpeehue' huae'eritaj Diosa o'bahuadiaypo diga' castiga o'magka'apo. ⁷Kenomey Diostaj nigpeehue' huae'eriere dakhuea' kahue' yanika'.

^{8,9}A'nenda Diostaj oknopoehue' mo'ika'uy. Konig sikkiregya' dakhuea' bokika'uynig'a oyda Jesucristo Huairitaj moknopoepo huakjeyyo mo'ika'ne. Aratbut Cristotaj o'noknopoepo huakjeyyo on'noika'po huadakda o'nika', Diostaj on'nigpeika'. Buttida hua'a on'peika'. Buttida on'batia'pakika'. Oyda Jesús Huairitaj moknopoepo. Huakjeyyo yanika'po, huadakda yan'kika'po, Diostaj yan'nigpeika'. Kenpa'ti buttida yan'batia'pakika'. ¹⁰Kenda Jesús Huairi o'pakika'nig a'nopoeya'po nogiti nogiti yan'pakpo yan'nopoika'. ¹¹Diostaj oknopoehue' huae'eri konig sikkiregyo o'nika'po dakhuea'da ogkika'po nama'da ogkika'nig. Kenomeyere konig ogkika' konigti kikhue' yanika'. Opudomeynayo Cristotaj moknopoepo, mo'nigpeika'po huadakda bo'kika'nok kenomey dakhuea' huakika'eri ijjeya' huata' ya'noknopoapetpi'. ¹²Oknopoehue' huae'erimey konig sikkiregyo o'nika'po konig iregireg dakhuea'nanada ogkika'. Kenda ogkika'nig batia'pakhue'dik, o'ene. Kenda e'batia'paknayo bira'dik o'eapone. Kenda ogkika'nig dakhue'nanada o'enok.

¹³Opudomeynayo huadakda bo'kika'po Cristo Huairitaj mo'nigpeika'po konig huakjey mo'ene. Huakjeyya' katinig tiahuaydik o'neaponok, opudomeytaj on'tiahuaydepo dakhuea'da o'kikay huata' yan'tinopoapet. ¹⁴Konigepo, Dakhuea'da bo'kika'po e'bueyonig konig e'tai'onig mo'ene. Yan'mabo' yan'nopo'korea'. Cristoa o'nen huakjey o'eapo. Kenpa' on'batadi'kea'ika'.

¹⁵Daka' yan'nopoepo yag'kika'. Konig Diosenba'taj nopoehue' huae'eri ogkika' konigti kikhue' yanika'. Konig aratbut Diosen buttida hua'a on'nopoepo 'urua'da ogkika' konigti 'urua'da yag'kikati'. ¹⁶Aya' huame'noete menokapi' huadak ka'dik ya'nepo huadakda yag'kikati'. Be'tapi' daka' yan'batihuapokikati'. ¹⁷Huasegonig ehue' yanika'po kenda Jesús Huairia o'pakika'nig daka' yanoknopoepo yag'kika'. ¹⁸Borracho kikhue' yanika'. Be'api' borracho e'kika'nayo dakhuea'nada kika'dik ya'neapet. Dakhuea' mana'pakdik yanika'apet kenpa'ti Diostaj Jesucristotere oknopoikahue' ya'neapet. Konigepo borracho opud ehue' mo'enok opudomeyennopo'taj Diosa kamanopo'toike'. Diosen Nokirega mo'nopo'durugpakika'apone. ¹⁹Diosa mo'nopo'toenok, “Dios huadakda o'e.” “Jesucristo Huairi 'urua'da o'e.” Huayahuaya yan'manbatia'pakika'po yan'batadi'kika'. Jesucristo Huairitaj yan'batadi'kika'. Huanopoya'da durugda ya'nepo yan'batadi'kika'. ²⁰Apag Diostaj dakiti ya'nona'ika'. Aya'da katepi' huadakpi' dakhue' ee'pi' dakiti ya'nona'ika'. Oro'omeyen Jesucristo Huairi kenda o'paknok dakiti ya'nona'ika'.

Huabokereka huatoe'taj di' e'dik yanika'. Ettone'a huatoe'taj nigpeika'dik yanika'.

²¹Diostaj yan'nigpeika'po huayahuaya di' yan'maika'.

Huayahuaya yan'manigpeika'.
Yan'batihuapokika'.

²²Opudomey ettone' konig
Jesús Huairitaj mo'nigpeika'
konigti huatoe'taj yan'nigpeika'.
²³Konigepo ettone'en huatoe ke'nen
huairi o'e. Huabokerek huatoe'taj
di' o'epo, o'tiokika'po, kenpa'ti
o'tihuapokika'. Konigti Cristoen
huaknopoe'erien huairi o'e.
Huaknopoe'eritaj o'bakkahuea'po,
o'manoeanhuahuika'po, o'batikika'.
Huaknopoe'eri konig Cristoen huaso'
o'ne. Cristo konig huaknopoe'erien
huanopo' o'e. ²⁴Konig aya'
huaknopoe'eri Cristotaj o'noknopoe'po
on'nigpeika'. Konigti ettone'a huatoe'taj
nigpeika'dik yanika'.

²⁵Konig Cristo aya' huaknopoe'eritaj
di' mo'epo mo'nigbuey'uyate. Konigti
opudomey huabokereka huatoe'taj
di'nada yanika'. ²⁶Huaknopoe'eritaj
'uruda huanopo' ka'nike'po kenpa'ti
Dioseno'da ka'nike'po Cristo di'da
mo'epo mo'nigbuey'uyate. Aya'
huaknopoe'eritaj di'da mo'epo
mo'nigbuey'uyate. Konig huc'eya
bautiza egka' kenpa'ti Cristotaj
huadak hua'a on'nigpeika'po
Cristoa huaknopoe'eritaj
mo'manopo'tihuekea'uyate.
²⁷'Urua'da huaknopoe'eritaj kurudyo
Cristote e'batohuata' Diosa o'pak.
Huaknopoe'eri 'urunopo'da on'toenok
dakhuea' kahue'da diayhue'da ken
konig huaknopoe'eritaj Cristote
e'batohuata' Diosa o'pak. Kurudya'
e'baeta' o'pak. Cristo kenda
o'pakpo oro'omey huaknopoe'eritaj
mo'nigbuey'uyate. ²⁸Ken huabokerekpi'
konig huata'da di'da o'ika'nig konigti
huatoe'taj di'nada yanika'. Konigepo
huabokerek huatoe'ere konig nogtida
o'epo huatoe'taj di' o'epo konigti
huata'da di' ee'onigti o'e. ^{29,30}Be'api'
huata' huadiayhue' o'nika'. Huata'

on'pakpo on'bape'ika', daka' on'oo'ika',
kenpa'ti yudtaj on'otika'. Kenpa'ti
konig Jesucristo aya' huaknopoe'eritaj
di' o'maepo daka' mo'matoe'ika'ne.
Huaknopoe'eri ke'nen huaso'
konig o'nenok. ³¹"A'toepakya'po
huabokerekpi' huaotaj huayetere
o'makkeypo o'toepakdepo, botta'
e'eda konig nogso'tida o'ne."
Kenda Apagba'a oa'. ³²Konigti
Cristo oro'omeyere o'e. Oro'omey
aya'ada huaknopoe'eri oknopoe'po
o'nigpeika'po konig Cristoenso o'ene.
Kenere nogso'tida o'ene. Kenda iregireg
o'ika'uyniga oynayo o'nopone. IjJay.
³³Onte'ti o'nonapone. Opudomey
huabokerek aya'ada o'nen huatoe'taj
di'da ika'dik mo'ene. Konig huata'
di'da mo'ika' konigti huatoe'taj di'da
yanika'. Opudomey ettone' o'nen huatoe'
huadakda me'tene yan'nopoika'po
yan'nigpeika'.

6 ¹Huasi'po Jesús Huairitaj
moknopoe'po opuden huaotaj
huayetere yan'nigpeika'. Kenda
huadakda o'enok kenda kika'dik
mo'ene. ^{2,3}Opuden huaoj huayee're
huadakda me'taene yan'nopoika'po
yan'manigpeika'. "Apag huayetere
huadakda me'taene e'no'poika'nayo
kenpa'ti e'manigpeika'nayo
Diosa mo'durugpakika'apone
kenpa'ti huakka'da huabayok
mo'noeanhuahuika'apone in huadariyo."
Ken konigyo'da huakkuruteda
Apagba'te Diosa oa'uyate.

⁴Opud huaoa o'nensi'potaj
yan'mahuadiaypo diga'da mabitbithue'
yanika'. Diga'da e'mabitbitnayo huasi'poa
bo'huadiayapone. Huasi'po nigpeehue'
ee'nayo sue'dapi' castiga yan'magkika'.
Huasi'potaj yan'manmadikika'po Jesús
Huairitaj daka' eknopoe' nogiti nogiti
eknopoe' yan'manmadikika'. Jesús
Huairitaj nogiti nogiti e'nigpeika' daka'
yan'manmadikika'.

⁵Opudomey huanaba'a o'nen huairitaj yan'nigpeika'. Daka' yan'nopoepo yan'nigpeika'. Yan'makme'pukpo yan'nigpeika'. Konig Cristotaj mo'nigpeika' konigti o'nen huairitaj daka' yan'nigpeika'.

⁶O'nen huairia e'tiahuayteyo'da daka' kahue' yanika'. Huairia tiahuayhue' ee'pi' huadaka'da yag'kika'. Konig Cristoen huanaba' Diostaj a'durugpakaya'po yan'pakpo daka' yag'kika'. ⁷Huabokerek huairitaj mo'baa'po mo'nigpeepo, "Huabokerektayo'da ijnigkay." Nopoehue' ya'nepo, "Dios Huairitakon ijnigbaay." Yan'nopoepo durugnopo'da huadakda yan'baa'ika'. ⁸Huanaba'pi' huanaba' ehuepi' noga'ti katepi' huadak e'kika'nayo Jesús Huairiakon konigti huadak mo'nigkika'apone. Kenda mo'nopoene.

⁹Opudomey huairi mo'epo huanaba' mo'toepo daknopo'da huanaba'taj yan'matoika'. "Huakka'da baahue' ee'nayo castiga ogka'apone." Huanaba'taj ihua'da manahue' yanika'. Opudomey huairi huanaba'ere Jesucristo Huairien huanaba' mo'ene. Okkahuehue' yanika'. Jesucristo kurudyo o'ika'. Jesucristo Huairi aya' huabokerektaj konigti o'pak. Huairitaj konigti o'pak. Huanaba'taj konigti o'pak.

**Oro'omeya Cristotaj oknopoepok
toto' huairia oro'taj e'batikata'
bo'tipakika'ne. Toto'taj
daka' yan'tioka'ika'. Pabla
monmadika'uayne.**

¹⁰Oydakon o'nonapene, egomey. Jesucristo Huairi teynanada o'e. Kentaj oknopoika'nok teyda toto'taj mo'nokika'. ¹¹Taka'taj huatioka' Romano sorotataj siro akumoot on'otika'po, baka'bijtone' on'otika'po siropeg huakagkate on'beta'po teyda

hua'iot on'otpo siropeg huatioka' on'bapadpo, kenpa'ti huabid siro on'bapadika'. Huaso' aya'da ke'na be'tioke'po on'otpo. Opudomeyen taka' toto' huairi o'ne. Opudomey dakhuea' kagkike'po toto'a nama'da monika'ne. Diostaj eknopoika' e'batikata' huakka' bo'tipakika'nok Diostaj daka' aknopoikaya'po oknopoebatikhue' a'eya'po Diosen huatioka' yan'otika'. Diosa opudomeytaj kabatiokike'. ¹²Konigepo oro'omeyen taka' aratbuten huaso'nig ehue' o'ne. Oro'omeyen taka'taj tiahuayhue'dik o'ene. Ken oro'omeyen taka' toto' huairi o'ne. Huiyokda o'ne. Teyda o'ne. Huakka'nanada aratbuta toto'taj on'nigpeika'po dakhuea'da ogkika'. Sikkiregya' toto' dakhuea' huaka'eri o'ne. Aya'yoda huabada toto'a dakhuea' on'mana'ika'. ¹³Kenoka' toto' huiyoknanada e'manata' o'eretpakika'nok, kenoka' da e'manata' o'eretpakika'nok nama'da kahue' a'eya'po oknopoebatikhue' a'eya'po Diosen teyda huatioka' daka' mon'otika'. ¹⁴Diostaj buttida e'manmadika' o'nigpeika'po konig bo'tioka'nok toto'taj peehue' mo'nika'. Suigpi' dakhuea' kahue' mo'nika'. Suigpi' da ahue' mo'nika'. Kenpa'ti buttida mo'da'ika'. Kenda buttida huamanmadikika' konig baka'bijtone' bo'tioke'po mon'otika'. Huadakda mogkika'. Diostaj mon'nigpeika'. Ken konig o'kika'po konig Romano sorotataj sironokbeta huakagkata' on'tioka'ika'nig. Ken konig Diostaj mon'nigpeika'po toto' huairitaj mon'nopo'tiokika'. ¹⁵Jesucristoen huadak hua'a a'manbatia'paka'po nogiti nogiti Cristotaj yanoknopoika'. Konig Romano sorotataj a'huaya'po hua'i teyda on'iotika'. Ken konig yan'otika'. ¹⁶Oro'omeyen huanopo' huanopo'korea'eritaj Jesucristotaj

daka' mo'noknopoika'. Ken konig oknopoika'po konig Romano sorotataen siropeg huatioka' on'toika'po taka'en piya'taj on'tioka'ika'. Toto' oro'omeyen taka' oro'omeytaj engaña egkika'ta' o'eretpakpo konig piya' e'bakpaka oro'omeytaj e'tinajdajonig o'e. Cristotaj daka' oknopoika'po konig huatioka' o'e. Totoen piya' e'bakpaka huekhue'dik mo'ene. Dakhuea' kikhue' o'epone. ¹⁷Diosa oro'omeytaj mo'nopo'kore'po Jesucristotaj daka' mo'noknopoika' ken konig Romano sorotataen siro akumoot on'taepo huakuta' be'tioke'po on'kumootika'. Apagba' mon'tiahueyika'po mon'mana'ika'. Apagba' mon'nopoika'po mo'noknopoika'. Apagba' konig Diosen Nokiregen huabid sironig toto'taj huatioka' o'ika'. ¹⁸Kenda mogkika'po Diostaj mon'tiona'pakika'. Kenda Diosa o'paknok mon'tiona'pakika'. Diosen Nokirega bo'tihuapoknok mon'tiona'pakika'. Taytaya' ahue'ada mon'tiona'pakika'. Batikhue'ada mon'tiona'pakika'. Aya' Cristotaj huaknopoe'eritaj mon'mationa'pakika'. ¹⁹Do'takon men'tiona'pakika'. Do e'manmadika'te Dios do'taj ke'nen hua'a me'nopoenke'po Cristoen huamanopo'korea' hua'a do'hua me'pukhue'ada kamanbatia'pakike'po

men'tiona'pakika'. A'nenda Cristoen huamanopo'korea' hua'a Diosayo'da o'nopoika'uyate. ²⁰Cristoen huadak hua'a nog aratbuttaj judío ehue' e'huae'taj kamanbatia'pake'po Dios huairia me'ta'mona'uyne. Huadak hua'a ijmanbatia'pakikame'po huabakuda' jakyo ijikay. Me'pukhue'da Cristoen huadak hua'a manbatia'pakdik ijika'nok do'taj men'tiona'pakika'.

**Kene'huęa' Pabla saludos
o'dikta'mona'uy.**

²¹Tíquico huaknopoe'eri huama'buy huadi'da mo'taene. Jesús Huairien huadak hua'a doere batikhue'ada o'manbatia'pakika'. Do konig ijika'nig opudtaj monbatia'pakapet. Kenda ijikika'nig monbatia'pakapet. ²²Konigepo opudomeyte Tíquicotaj on'nigta'mona'ne. Iyo konig o'maika'nig monbatia'pakpo opudomeytaj mo'manopo'durugpake'.

²³Apag Dios Jesucristoerea huama'buy huaknopoe'eritaj mo'manoeyike', huayahuaya di' mo'maie', kenpa'ti daka' yanoknopoikati'. ²⁴Aya'da Jesucristo Huairitaj batikhue'da di' o'nenok kenomeytaj Diosa mo'madurugpakike' kenpa'ti mo'matinepahuike'. Kenegda ijjay.